

The background is a light-colored marble with grey veining. Overlaid on this are several black hexagonal shapes. A large, solid black hexagon is the central focus, containing the title and authors' names. To its right, there is a smaller solid black hexagon. Below the large hexagon, there is another hexagon that is hollow, defined by a thick black outline.

Agresivita v rodině

Bc. Tereza Šimčíková

Bc. Lada Veverová

• Agresivita v rodině

- > domácí násilí (fyz, psy, sexuální)
- mezi blízkými osobami
- opakované incidenty, nabývají na intenzitě

Obecné varovné signály:

- přílišná dominance ve vztahu
- vnímání druhého jako méněcenné bytosti
- narcistické sklony
- nadměrná kontrola partnera
- extrémní polohy vztahu k vlastní matce (u mužů)
- snaha o izolaci partnera od jeho sociálních kontaktů

Fáze 3: Libánky
Omluvy
Klid
Uvědomění
Usmíření
„My to zvládneme“

Fáze 2: Zkouška
Proti
Re
„Musím o
pryč a ten
uk

Obr. 2.2 *Cyklus násilného chování*

- <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10169534665-partnerske-vztahy-aneb-navod-na-preziti/208572231000012-nasili-v-partnerskych-vztazich/>
- 2:10

- **Asymetrická agrese** a její hlubší psychologické souvislosti
 - nepoměr sil mezi jejími aktéry (agresor nad obětí)
 - důsl. je poškození druhé osoby
 - záměrem agresora není např. odcizení věcí pro jejich hodnotu nebo pro pomstu, nýbrž pro radost a uspokojení potřeby ponižovat lidskou důstojnost

Typy týrání dětí

- **TĚLESNÉ TÝRÁNÍ:** jakékoliv formy násilí na fyzické úrovni
- **POHLAVNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ:** nepatřičně vystavuje dítě pohlavnímu kontaktu či sexuálnímu chování.
- **PSYCHICKÉ TÝRÁNÍ**
- **ZANEDBÁVÁNÍ JAKO NEDOSTATEK PÉČE**
- **ŠIKANA**

Děti v rizikovém postavení

1. Děti neúspěšné ve škole
2. Děti v situaci rozvodu
3. Autoagrese a agrese v sebevražedném chování dospívajících
4. Agresivní projevy dítěte v rámci užívání drog
5. Násilí dítěte vůči rodiči

Osobnost dítěte může být ohrožena riziky vlastní fyz, psy a soc zkušenosti (Vojtová, 2008):

- předčasný porod, malá porodní váha, handicap/onemocnění, chronická nemoc, úraz při porodu
- podprůměrná inteligence, impulsivní chování, ADHD, typ temperamentu, poruchy CNS
- malá sebeúcta, sebestřednost, nedostatečná míra citů a soucítění
- absence rodičovského vzoru, dětství prožité mimo rodinu
- neprožívá spokojenost, štěstí a pohodu

Sexuální trauma u dětí

- věku nepřiměřené vystavení pohlavnímu styku, činnosti nebo chování
- pachatel je nejčastěji člen rodiny či jiná blízká osoba
- zrada samozřejmé důvěry dítěte, zneužití zodpovědnosti a moci autority, kterou obsahuje vztah dítěte a jeho rodiče
- incest – tragické zneužití jedinečného vztahu, morální zodpovědnost je vždy na straně rodiče bez ohledu na to, jak se dítě chová

- **Syndrom „CAN“** = Child abuse and neglect

= **Syndrom** týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

- výsledek zejména úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči
- Obecně lze říci, že jde o takový projev chování rodičů či jiných osob, které dítě psychicky, emocionálně či tělesně poškozuje

Definice CAN rozlišuje:

- zanedbávání
- tělesné /psychické týrání
- sexuální zneužívání
- systémové týrání

Příčiny: rizikový dospělí, rizikové děti, rizikové situace

Násilí mezi dospělými členy rodiny

- škála chování v rámci blízkých rodinných vztahů, kterým jedna osoba intenzivně fyzicky ubližuje, zastrašuje a ponižuje druhou osobu
- traumatizující jev se závažnými důsledky pro celou rodinu

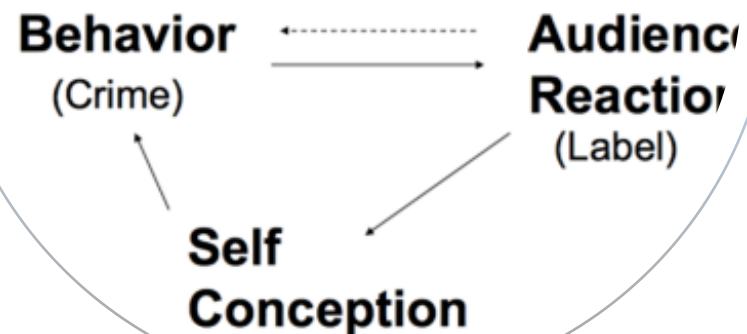
Důsledky: dlouhodobé (deprese, nízké sebevědomí, PPP, alkohol, drogy, soc. patol)

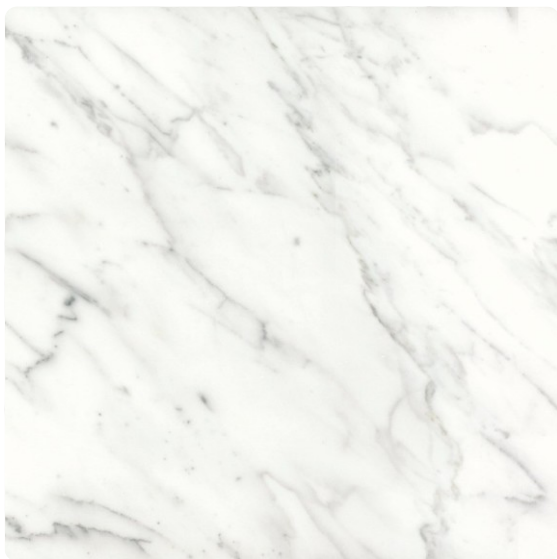
krátkodobé (strach, pocit viny, úzkost, vztek...)

Nálepkovací teorie (Labelling Theory)

- Teorie, jejíž hlavní myšlenkou je, že to není ani tak samotný atribut (např. nemoc, způsob chování, vzhled), který má nežádoucí dopad, ale nálepka („label“), pojmenování, zaškatulkování, označení, které vede k odlišným reakcím druhých na takto označenou osobu.
- Tato nálepka se většinou váže k nežádoucím charakteristikám.
- Odlišné chování vede k reakcím okolí, které ústí v označení „nálepkou“ („označkování“).
- Další projevy jsou pak vnímány skrze tuto nálepku a vykládány v souladu s příslušným stereotypem. To vede k diskriminaci, která může posilovat odlišné chování a prožívání.
- Sociální okolí reaguje (např. po opuštění léčebny) často více na nálepku než na chování nálepkovaného.

The Labeling Model

Nálepkovací teorie (Labelling Theory)

- Nálepky mohou být důležitými klíči v našem vnímání, a nálepka ovlivňuje naše reakce na lidi takto označené, nezávisle na skutečném chování.
- Optikou nálepkovací teorie jsou symptomy a chování viděny jako porušování sociálních norem či produkt situace, ne jako projevy psychopatologie.
- Může se dít na laické úrovni i odborné úrovni.
- Laici mají tendenci chování normalizovat, hl. blízcí směřují k zeslabování jeho problematičnosti a uvedení v soulad s normami.
- Odborníci a vzdálení lidé typicky reagují nálepkováním. Klasická medicína považuje tento proces přidělení nálepky (ve formě diagnózy) za přínosný, naopak nálepkovací teorie poukazuje na negativní dopady tohoto procesu.

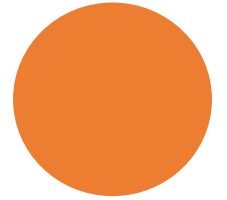
Význam reflexe „osobního příběhu“ pro reparaci následků a pro vyrovnání se s traumatem

- Reflexe umožňuje člověku sledovat, co se děje uvnitř sebe na určité úrovni vědomí.
- Je-li minulost prožívána jako břemeno, omezuje přítomnost, čímž nutí člověka minulost reflektovat a poté se rozhodovat pro následné jednání, včetně vědomé sebeproměny, tedy osobnostního růstu.
- Minulost je něčím, co na nás nepřetržitě klade nároky, abychom se s ní chtěli vědomě a aktivně vyrovnat a převzali za tento postoj odpovědnost.
- Je třeba získat a udržet si naději a vybojovat si ji proti všem nesnázím a zoufání, smysluplně přebývat v přítomnosti (plnit obyčejné každodenní úkoly a reflektivně znovunacházet v této činnosti své ukotvení).
- Identita se vyvíjí celoživotně a je pro ni zásadní ohlížet se zpět za osobní minulostí dosavadního života.

Význam reflexe „osobního příběhu“ pro reparaci následků a pro vyrovnání se s traumatem

- Naprostá většina lidí při zpětném pohledu na svůj život může prožívat určitou míru bezmoci až zoufalství, kvůli těm částem své minulosti, kdy neměli nad svým životem kontrolu, kdy jim byla přisouzena role, kterou nechtěli a která jim neumožnila prožít určité autentické a podstatné části sebe sama.
- Úkolem je integrovat i tento konflikt do širšího náhledu na život a v optimálním případě rozvinout kvalitu moudrosti skrze životní příběh.

Prevence násilí v rodině

- **Primární nespecifická prevence:** účelem je zabránit násilí a toho je možno dosáhnout buď odstraněním příčin, nebo vytvořením takových podmínek, aby se násilí nemohlo uplatnit. Tato opatření na celospolečenské úrovni vytváří klima společnosti.
- **Primární specifická prevence:** je jasně definovaný cíl změny postojů a chování občanů, odborníků, dětí a jednotlivé aktivity určují dílčí kroky k naplnění. Osvěta, vzdělávání atd.
- **Sekundární prevence:** účelem je včasná detekce rizik a zabránění jejich působení tím, že ohrožené děti budou dlouhodobě lékařem sledované a jejich rodiny či jiná sociální prostředí sanována. Toho je možno dosáhnout pravidelným monitoringem na základě screeningu (anamnestické zjišťování rizik, fyzikální vyšetření dítěte v rámci preventivních prohlídek apod.).
- **Terciální prevence:** resocializační a reintegrační opatření cílená na děti jako oběti trestných činů, pachatele protiprávního jednání a na lokality, které jsou danou formou násilí zasaženy. Účelem je zabránit prohloubení traumatu, zabránění rozvoji nevratných následků, komplikací, ale také systémového násilí, které může být zdrojem polyviktimizace dětí.

Prevence násilí v rodině – z pohledu pedagoga

- Včasná identifikace domácího násilí v rodině žáka a studenta může vést k dřívější a efektivnější podpoře a intervenci pro děti a jejich rodiny.
- Škola obvykle nemůže být tím, kdo primárně zasahuje do řešení situace v rodině. Učitelé ale musí vědět, jak v takových případech postupovat, aby jejich intervence násilí v rodině ještě více nevystupňovala.
- **Není úlohou pedagoga, usuzovat na domácí násilí na základě svých pocitů, vyvozovat je z chování a projevů dítěte.**
- Pedagog je však povinen jednat v okamžiku, kdy se mu například dítě svěří, či pokud zaznamená dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí páchaném na dítěti (podvýživa, modřiny aj.)

Prevence násilí v rodině – z pohledu pedagoga

- Situaci nemůže řešit pedagog sám, ale **vždy s dalšími odborníky**. Vhodné je obrátit se na nejbližší středisko výchovné péče.
- Pokud se ukáže, že je dítě obětí domácího násilí, které splňuje skutkovou podstatu trestného činu, je **zaměstnanec školy povinen tuto skutečnost oznámit Policii ČR a OSPOD**. Pokud tak neučiní, porušuje § 368 Trestního zákona.
- Učitel nemůže poskytovat terapeutické služby, nutit dítě k výpovědi či intervenovat v rodině.
- Rizikové prostředí, v němž dítě, které je svědkem či obětí domácího násilí vyrůstá, může vést sekundárně k četným formám rizikového chování, jejichž je dítě aktérem.

Prevence násilí v rodině – z pohledu pedagoga

Jak se vyvarovat chyb, pokud už s obětí hovoříte:

- Povzbudte oběť, aby vyhledala pomoc v organizacích pomáhajících obětem domácího násilí.
- V případě náhlé traumatické situace doporučte vyhledat krizové centrum, např. Riaps.
- Uklidněte oběť, že nebudete o situaci hovořit s agresorem.
- Sdělte dospělé osobě (obvykle rodič neagresor), že ona musí ochránit své dítě před násilím.
- Jasně si vymezte, kdy už musíte situaci oznámit Oddělení sociálně právní ochrany dětí – podezření na týrání dítěte.

Prevence násilí v rodině – z pohledu pedagoga

Doporučené postupy

- Pokud se dítě samo svěří učiteli, měl by mu učitel projevit důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí (splní-li skutkovou podstatu trestného činu) vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní.
- Není úlohou učitele domácí násilí „diagnostikovat“, ani intervenovat v rodině. Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují.

Když se dítě pedagogovi svěří:

- Kladte dítěti otevřené otázky, které umožňují, aby Vám svými slovy popsal, co se stalo:
 - Řekni mi, co se stalo...
 - Co se stalo potom?
 - Kde jsi přišel/a k této modřině?

Prevence násilí v rodině – z pohledu pedagoga

Nepokládejte otázky, které:

- již obsahují domněnky, co se stalo nebo kdo to způsobil, např.: „Tu modřinu máš od toho, jak tě maminka uhodila?“
- opakují, co Vám již dítě řeklo, např.: „Jsi si jistý, že to byl strýček Pavel?“ (dítě si pak může myslet, že mu nevěříte)
- se dotazují na to, proč se to stalo (děti si pak často myslí, že je z násilí obviňujete)

Co by mělo v případném rozhovoru určitě zaznít?

- Násilí a to, co se doma odehrává, není vinou dítěte.
- Za násilí nemohou ani sourozenci.
- Za násilí je odpovědný ten, kdo jej vykonává.
- Je velmi dobře, že se rozhodlo o situaci někomu říci.
- Nikdo nemá právo se k někomu chovat násilně a to ani v rodině, ani když je silnější, ani když je to rodič.
- Násilí dítě nemůže zastavit samo, ale jen s pomocí okolí, proto je tak důležité, že se svěřilo.
- Pokud se na pedagoga obrátí **rodič – oběť domácího násilí**, měl by jej pedagog odkázat na další odborníky, kteří se této problematice systematicky věnují

Prevence násilí v rodině – z pohledu pedagoga

Nevhodné postupy

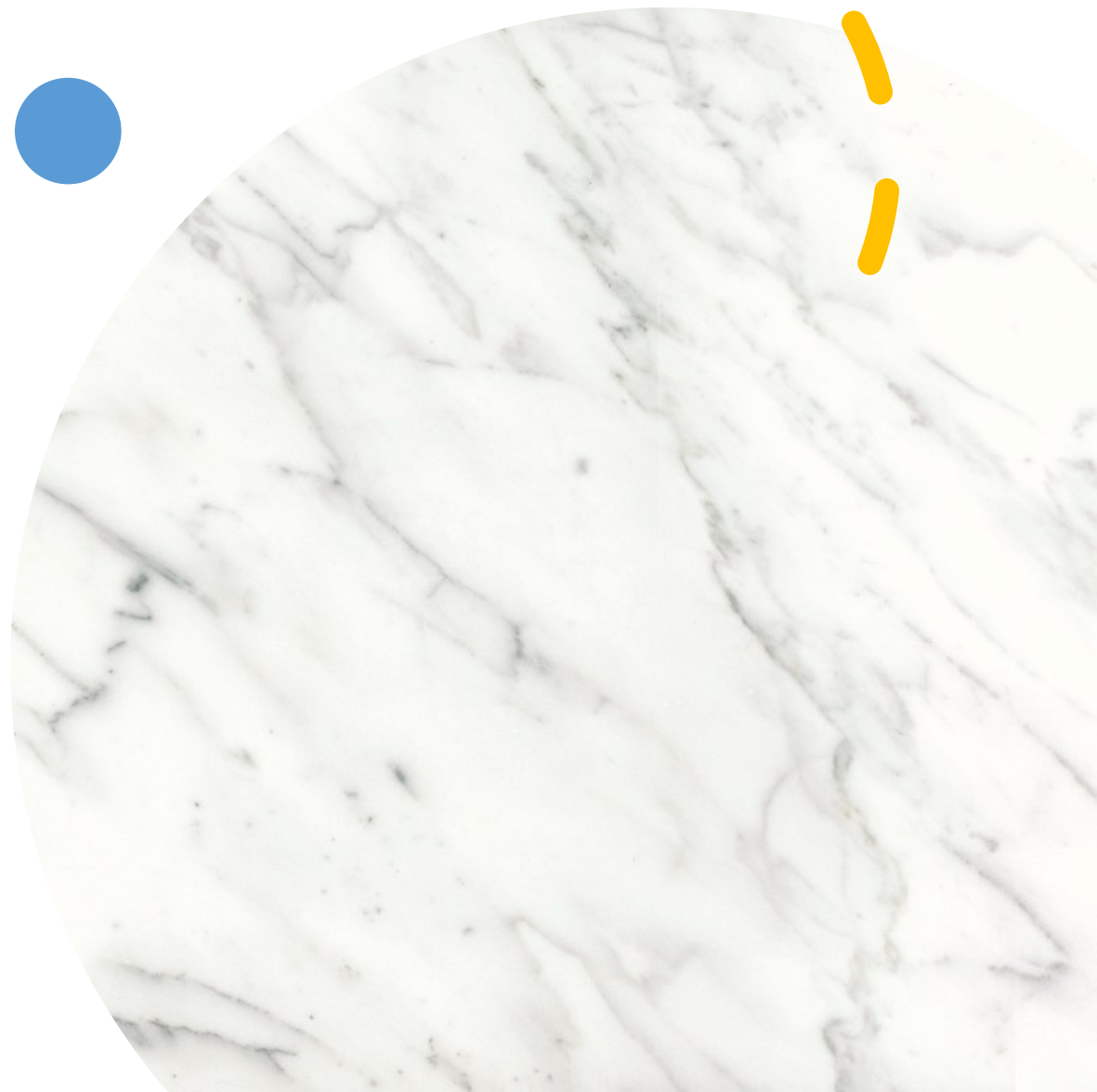
- Úlohou školy není intervence v rodině. **V případě podezření na domácí násilí je zcela nevhodné řešit situaci s možným agresorem – tento postup by se mohl obrátit proti dítěti.**
- Škola nemůže poskytovat terapeutické služby.
- Pedagog by se měl rovněž vyhnout postupům, které mohou dítě poškodit (stigmatizovat, traumatizovat jej apod.), jako je např.:
 - otevřené řešení podezření před třídou;
 - nepřiměřený tlak na dítě, aby hovořilo o problému doma; obvinění ze lži.

**Děkujeme
za
pozornost!**

Zdroje

- [https://is.muni.cz/el/1441/jaro2013/RV2MP_2S/PJ/um/Tema c. 7 Agresivita v rodine Dvorakova.pdf](https://is.muni.cz/el/1441/jaro2013/RV2MP_2S/PJ/um/Tema_c.7_Agresivita_v_rodine_Dvorakova.pdf)
- [https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/S/Syndrom CAN](https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/S/Syndrom_CAN)
- <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120064337>
- http://www.msmt.cz/file/36507_1_1/
- <http://www.prevence-info.cz/>
- Čermák, I. (1998). *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta.
- ERIKSON, E. H. Životní cyklus rozšířený a dokončený: Devět věků člověka. Praha: Portál, 2015/1982. ISBN 978-80-262-0786-3.

Obrázky

- <https://images.theconversation.com/files/226894/original/file-20180710-70069-1typl6z.jpg?ixlib=rb-1.1.0&q=45&auto=format&w=1200&h=1200.0&fit=crop>
- <https://www.google.com/url?sa=i&url=http%3A%2F%2Ftheconversation.com%2Fthe-link-between-violence-against-women-and-children-matters-heres-why-106942&psig=AOvVaw1oLmKXXMhr9jrGZUDU2pC&ust=1585413934205000&source=image&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCKjq-6iNu-gCFQAAAAAdAAAAABAJ>
- <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Farstechnica.com%2Fscience%2F2019%2F09%2Frestorative-justice-could-dramatically-cut-domestic-violence-recidivism%2F&psig=AOvVaw3u6D68Z-9U3N5nS2FBEbgG&ust=1585413601658000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCOjWg-eNu-gCFQAAAAAdAAAAABAJ>
- https://base.imgix.net/files/base/ebm/mhlnews/image/2019/11/mhlnews_11626_stop_domestic_violence.png?auto=format&fit=crop&h=432&w=768
- <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn%3AANd9GcQre1d-f2OCCoQzVAbnBn8BIZlgcKazdXe2w8tO9jtXEquYCmeA>
- <https://render.fineartamerica.com/images/rendered/search/print/images-medium-5/the-megalomania-2-victoria-ivanova.jpg>
- https://mimiandeunice.com/wp-content/uploads/2012/07/ME_499_Labels.png
- https://s3.amazonaws.com/classconnection/606/flashcards/6310606/png/screen_shot_2019-07-28_at_110334_pm-16C3C5470F402535868-thumb400.png
- https://www.dw.com/image/17782773_303.jpg
- <https://www.fksg.org/wp-content/uploads/2018/01/120405-F-FC540-001-1024x683.jpg>